

## ОБАВЕШТЕЊЕ ЧИТАОЦИМА

Веома жалимо што нисмо могли да доставимо својим претплатницима и осталим читаоцима свеску часописа за мај—јуни (бр. 3/71), јер је растурање овог броја забрањено.

По одлуци Већа Правног факултета у Београду од 29. јуна 1971. године објављујемо све материјале о овој забрани.

Уређивачки одбор

ОКРУЖНО ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО

УТ-Број: 47/71

Београд, 17. маја 1971. године

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

06-Бр. 1326/1

17. V 1971. год.

На основу члана 53. Закона о штампи и другим видовима информација, доносим

## Р Е Ш Е Њ Е

О ПРИВРЕМЕНОЈ ЗАБРАНИ РАСТУРАЊА часописа „АНАЛИ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА“ У БЕОГРАДУ бр. 3., година XIX, због написа којима се износе алармантна твђења, а којима се изазива узнемирење грађана, — чиме је повређен члан 52. став 1. тач. 2. Закона о штампи и другим видовима информација.

## Образложење:

У часопису „Анали Правног факултета“ у Београду, бр. 3. година XIX у више написа износе се твђење: о тајним компромисима неовлашћених центара друштвене моћи да решавају о судбини наших народа, о прикривању истине од јавности, о Уставу као празној паролу и мртвој речи на хартији и о компромитацији идеје уставности, о крајњој уставној нестабилности о самовољи појединаца при одлучивању о битним стварима и њиховој преокупацији да сачувају личну власт и позиције, о могућности неустановног пута друштвених промена и права на побуну против установљеног реда и поретка, о безвредности и безначајности савремених друштвених промена у нашој земљи, о томе како се у нашој земљи манипулише са интересима народа од стране појединаца, а према њиховим потребама и интересима, о томе како је Југославија заједница антагонистичких интереса и националних држава, о угрожености Србије и српског народа и потреби да се бори за свој опасно угрожени интегритет, али да је дужан да заштити и онај српски народ који живи ван граница Србије, који нема никаквих загарантованих права на национални живот, о потреби ревизије граница углавном свих република, а нарочито Србије.

Поред тога, у неким написима се личност Председника Републике, Јосипа Броза Тита, деградира у свом политичком значају, врећа и представља у изопаченој светлости, а исто тако чини одговорном за све неуспехе и тешкоће у којима се наша друштвена заједница налази у последње време те се супротставља његовом поновном и трајном избору Председника Републике.

Предњи наводи виде се из следећих написа:

1. На страни 221. у чланку „КОСТА ЧАВОШКИ: УСТАВНОСТ И ПРАВО ВЕТА“ каже се: „А како се политички компромиси склапају не само јавно, на отвореној политичкој сцени, већ и тајно, далеко од будног ока јавности, у оквиру затворених формалних и неформалних центара друштвене моћи, прави разлози за одређена уставно-правна решења исто тако

нису познати широј јавности. Било је потребно да се водећи људи, из појединих република међусобно оптуже и увреде, па да јавност понешто сазна о тајновитом договору на Брионима на којем су највиђенији руководиоци одлучивали о судбини наших народа. Јавност, додуше, незна шта је ко говорио и који је део интереса жртвовао приликом склапања уставних нагодби, али то по схватању ових лидера, уопште није важно. Сасвим је довољно да јавност верује, да су они добро радили, управо онако као што постојање бога не треба доказивати, већ у њега веровати. Накнадно објављивање одабраних одломака из брионских расправа, како би се оправдало иступање појединих представника Србије, само потврђује чињеницу да вођство ове земље никад није имало озбиљну намеру да воспостави ЦЕЛУ истину. Оно је само спремно да обелодани овај или онај део истине зависно од тога шта жели тиме да постигне, чиме се овако произвољно издвојена и окрњена чињеница истина своди на лаж и полустину”.

Па даље, на истој страни: „Некад је Устав значао далеко више него данас. Данас је то, у многоме, празна парола и мртва реч на хартији које се мало придржавају и они који су Устав донели, а још мање они због којих се Устав доноси.”

У истом напису, на страни 222. каже се: „Данас је идеја уставности у многоме компромитована у овој земљи. Уместо да се власт оних који располажу нашом судбином ограничи и сведе на нулту меру, устав може, између осталог, да послужи да неком појединцу или некој групи обезбеди што већу и што трајнију власт, по могућству до краја живота.

У овом тренутку посебно је значајна стабилност уставног поретка, коју угрожава необуздани волунтаризам водећих политичких група.

Па даље, на истој страни: „Наш нови Устав од 1963. године, једва да може да потраје две године, а да се не промени и из темеља потресе. У нас се упорно тврди да ово често мењање устава није израз друштвене и политичке нестабилности, него управо обрнуто, да је израз стабилности. Међутим, очигледо је да уставни поредак није ни стабилан ни трајан, јер зависи од тренутног распореда снага који се брзо и често мења, тако да руши сваку сигурност, сваку трајност и сваки ауторитет. Оно што данас представља заједнички договор свих оних који су на власти у које се сви заклању, већ сутра ће бити изневерено, јер ће се поново померити језичак на ваги. Тако, Устав постаје жалосна врба коју потресају многи моћни ветрови и која се приклања час једном, час другом правцу, зависно од тога одакле је ветар најјачи. У таквим условима устав не представља ограничавање и обуздавање власти и самовоље оних који владају, већ је управо средство у њиховим рукама које они мењају или одбацују када престане да служи циљу коме теже.”

У истом напису, на страни 224., између осталог, се каже: „Садашња група политичара, без обзира на различитост националне припадности, потиче из једне исте котерије, која је дуго делила исте погледе и исту свачину и која је заједно дошла на власт. Њима је било лако да стално мењају постојеће и склапају нове договоре, да све доводе у питање сем своје сопствене власти. Али ко њима даје право да овим уставним аманџама везује руке будућој генерацији. Или можда, ова садашња генерација властодржаца жели тиме да овековечи своје дело, као што би изгледа желела да овековечи свој живот и своју власт, да учини вечним оно што је увек било пролазно, онај лажни сјај који окружује људе од моћи који чини њихове епитете јаким, а скрупуле slabим, који дух скоројевића чини склопним да верује у непролазност своје власти и свога дела.

Због тога би можда било вредно да поменемо да историја не познаје само деловни, односно уставни поступак за промену постојећих устава, већ и неуставни пут односно промену вануставним средствима, да народ нема само дужност да се покорава легитимној власти, већ да изворно располаже правом на отпор и побуну.”

На истој страни овај напис завршава: „Изгледа да нама није довољно ни 25 година, јер углавном они исти људи, који су личосмачи на први послератни Устав од 1946. године, и сада мењају постојећи. Стога би

требало још једном да се запитамо: Да ли ће задатак нас правника бити да тумачимо и бранимо Устав или да доводимо народ до свести о праву на побуну?"

2. У напису „Др МИХАИЛО БУРИБ: „СМИШЉЕНЕ СМУТЊЕ“, на страни 230., каже се: „Хтео бих одмах на почетку да јасно и отворено кажем да нећу говорити о слову предложених уставних промена, јер сматрам да о томе уопште није вредно говорити“.

Па даље, на истој страни: „Свако ко уме да политички гледа и мисли, лако може открити да промена устава која се сада хоће да спроведе нема никакав дубљи друштвени смисао, да нема ничег заједничког с некаквим тобоже нагомиланим друштвеним тешкоћама у која се ова земља заплела на свом мучном путу превладавања наслеђених заосталости најразличитијих врста и боја, да нема за циљ разрешавање некаквих природних, неизбежних, незаобилазних тешкоћа читавог досадашњег друштвеног кретања. У ствари, потребу за тим променама, као и њихов правац и обим, изазива и одређује само и једино једна националистичка заслепљеност која је последњих година код нас узела застрашујуће размере, само и једино један насртљиви национализам који све више ужива не само право грађанства већ и привилегован положај, а који олако узима да су искључивост, мржња и кривотворење прави и најбољи начин националног потврђивања.“

Па даље, на страни 231: „Нема потребе да овде нагађамо да ли нетрпљење или нетрпељивост код оних који ове промене данас захтевају, долазе отуд што они добро знају шта тиме добијају, односно да ли збуњеност, недагода и оклевање код оних којима се те промене натурају, долазе отуд што они знају тачно шта тиме губе. Сасвим је могућност да је знање оних првих много темељније, него ових других, мада то не мора да значи да је и утемељеније. Али, настрану сва та нагађања. У садашњој ситуацији, изгледа да је најбоље никога не сумњичити и никоме ништа не подметати, већ само трезвено и разложно показати о чему се овде, заправо, ради“.

И даље: „Треба бити начисто стим да је Југославија већ данас, готово само географски појам, будући да се на њеном глау или, тачније, на њеним развалинама, и то под маском доследног развијања равномерности између народа који у њој живе, успоставља неколико самосталних, независних чак међурсобно супротстављених националних држава.“

На страни 232: „Као да је централизам у било ком погледу погодовао српском народу, као да тај централизам није био заведен, између осталог, и зато да би се спречило постављање питања националних одговорности на геноцид који је за време Другог светског рата извршен над српским народом!“

На истој страни, даље, каже се: „Очигледно је да границе садашње СР Србије нису никакве ни националне ни историјске границе српског народа. Уопште узев, границе свих садашњих република у Југославији имају условно значење, оне су више административног него политичког карактера. Неприкладност, произвољност и неодрживост тих граница постаје очигледна онда кад се оне схвате као границе националних држава. Ни за једну републику у Југославији, изузев, можда, Словенију, постојеће границе нису адекватне, а поготово не за Србију. Треба ли уопште да вас подсећам на то да изван уже Србије живи око 40% Срба, или готово колико и Хрвата у СР Хрватској, односно колико има Словенаца, Македонаца и Муслимана заједно? У тренутку кад је силом прилика доведен до тога да треба да поновно успостави своју националну државу, може ли српски народ да буде равнодушан према својим многобројним деловима изван садашњих граница СР Србије?“

На истој страни се наставља: „Као што је добро познато, изван Србије српски народ живи још у четири од пет преосталих република. Али, ни у једној од тих република не може да живи својски. У СР Хрватској и СР Македонији, српски народ нема никаквих посебних Уставом загарантованих права на национални живот“.

У истом напису, на стране 233, каже се: „У СР Босни и Херцеговини, иако чини већину становништва, српски народ фактички нема могућности ни да се служи својим ћирилским писмом, што је само један од спољних знакова његове издвојености из целине националне културе којој припада. А у СР Црној Гори, српски народ нема право ни на властито национално име, или се бар то право оспорава оним, никако малобројним, Црногорцима који се осећају Србима.

Уставне промене које нам се данас стављају у изглед могу само још више да погоршају овај и знако незавидан положај српског народа. У границама садашњих република, уколико се оне претворе у државне, Срби би имали само две могућности. Да помажу у остваривању туђе националне државности (хрватске или македонске), или да иживљавају некакву своју регионалну државност (црногорску или босанско-херцеговачку). Можемо ли мирне душе прећи преко тога, можемо ли сматрати да нас се то уопште не тиче, можемо ли се заваравати тиме да се се то већ некако решити само од себе?”

3. У напису: „Др СТЕВАН БОРБЕВИЋ”: „О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ ПО АМАНДМАНУ XXXVI”:

На страни 341, између осталог, каже се: „У Уставу од 1963. године, у члану 220, став 2. имамо следећу одредбу: „За избор на положај Председника Републике, нема ограничења за Јосипа Броза Тита”. Иначе, у првом ставу истог члана, предвиђена је могућност највише два узастопна избора од по четири год. за ову функцију. По мом мишљењу, ова одредба, тј. став 2. овог члана значила је узмак демократске југословенске јавности, Савеза комуниста Југославије и највиших југословенских руководиалаца. Она је политички цењено неоправдана, правно неодржива. Њена садржина је несагласна духу самоуправног друштва у Југославији, које је устав инаугурисао, развијао и утврђивао. Она је супротна освештаном демократском уставном начелу, да су сви грађани пред законом једнаки. Можемо рећи да су овакве одредбе у уставима изузетно ретке, и више од тога, не тако добро примљене. С друге стране, испуштена је шанса да се и овде примером покаже да устав подједнако обавезује све”.

На страни 342, каже се: „Међутим, мора се такође рећи да се сада много чешће међусобно разговара о опортунитету овог поновног избора. Све ово, пак, не износи се јавно, ова тема је и даље табу тема за јавност.”

На истој страни, даље, каже се: „Друго, имам утисак да је ово задржавање и самих изгледа на промену на самом врху државе, хтело се или не, објективно успорило остало нормално обнављање кадрова у деценији шесдесетих година, да би се тек пред IX Конгрес и на самом IX Конгресу СКЈ учинио најзад нужан корак. Али, то успоравање нормалних промена имало је још како одраза на рад у органима у федерацији, републикама и у комунама.”

На истој страни, наставља се: „Четврто, постоје такозвана стечена права, да се тако изразим, везана за Брионе и саму личност Председника Републике, до којих јавна дебата не досеже. Мислим на целокупни склоп околности, у којима наша јавна критика не може реалније и објективније да цени наше успоне и слабе тачке.

Постоји већ дуго година велика концентрација функција и моћи у једној личности, што истовремено омогућује јединствени правац политике”.

И на истој страни у наставку, каже се: „Такав свет за себе радне масе Југославије не могу да прихвате. Тешко је, на пример, оправдати потребу за одржавањем седница, форума или било којих других тела на Брионима. Само место није битно, већ је бигно то што се ствара једна посебна атмосфера у вези тим.

О свему овоме требало је говорити приликом доношења Устава 1963. године, као и приликом поновног избора Председника Републике 1967. године. Али, мора се признати да тада није било погодне атмосфере за овакав разговор.”

Овим цитатима илуструју се и доказују закључци и оцене у почетку образложења овог решења, али исто тако види да се овим решењем не спречава дискусија о друштвено-политичким променама у нашој земљи и уставним амандманима, већ је та мера уперена против свих изопачених алармантних изношења која се покушавају протурити поводом разматрања уставних амандмана и користећи прилику која се тим поводом пружа.

Написи: „Коста Чавошки: УСТАВНОСТ И ПРАВО ВЕТА“ и „др Милош Бурџић: СМИШЉЕНЕ СМУЋИЈЕ“, објављени су у броју 10. листа „СТУДЕНТ“ и представљали одређени негативни израз и у тим приликама, али је без значаја чињеница да њихово растурање није спречено законским мерама. Међутим, њихово појављивање у овом тренутку, после проширене седнице Председништва СКЈ, иступања Председника Републике у Лабину, седница свих републичких Централних комитета и закључака који су усвојени и чијем се остваривању енергично приступа, — а исто тако чињеница да се они појављују у часопису „АНАЛИ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ“, чиме добијају посебно у значају и тенденцијама, — доприноси и представља изношење алармантних твђења и повреду одређеног законског прописа.

Са свега изложеног и наведених прописа, сматрам ово решење уместним и на закону основаним.

Ово решење доставити:

1. Издавачу часописа „Анали Правног факултета у Београду“ — Центру за документацију и публикације Правног факултета, Београд, Булевар Револуције бр. 67.

2. Окружном суду у Београду, са предлогом у смислу прописа из чл. 54. став 1. тач. 1. Закона о штампи и другим видовима информација; и

3. Секретаријату за унутрашње послове СГ Београда, са налогом на поступак, у смислу чл. 55. наведеном Закона.

М.П.

ОКРУЖНИ ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ,  
Спасоје Милошев, с.р.

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ  
06 — бр. 1326/2  
26. V 1971. год.  
Београд

Кр. 64/71

Окружни суд у Београду као првостепени суд у већу састављеном од судије Љубомира Радовића, као председника већа, чланови већа судија поротника Јулке Влаховић и Душана Килибарде, са записничарем Џунић Миланом, у поступку по предлогу Јавног тужилаштва у Београду Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године, за забрану растурања Часописа „Анали Правног факултета у Београду“ број 3, по одржаном главном јавном претресу на дан 20. маја 1971. године донео је и истога дана у присуству заступника Окружног јавног тужилаштва Тихомира Марковића и заступника издавача професора др Војислава Бакића, јавно објавио следеће

### РЕШЕЊЕ

ОДБИЈА СЕ предлог Окружног јавног тужилаштва у Београду Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године, којим је тражено да се оснажи решење овог тужилаштва Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године о привременој забрани растурања Часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3 и изрекне трајна забрана растурања часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3, због повреде прописа члана 52. ст. 1 тачка 2 Закона о штампи и другим видовима информација.

НИШТИ СЕ решење Окружног јавног тужилаштва Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године о привременој забрани растурања Часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3.

Примерци Часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3 који су наведеним решењем одузети вратиће се издавачу Центру за документацију и публикације Правног факултета у Београду — Булевар Революције 67 по правоснажности овог решења.

Трошкови поступка падају на терет буџетских средстава.

### О б р а з л о ж е њ е

Окружни јавни тужилац у Београду својим предлогом Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године и на претресу предложио је да се оснажи решење Ут. бр. 47/71 од 17. маја 1971. године и изрекне трајна забрана растурања часописа „Анали Правног факултета у Београду бр. 3! — због повреде прописа из члана 52 ст. 1 тач. 2 Закона о штампи и другим видовима информације.

Заступник тужилаштва је пре почетка претреса поднео допуњу решења о привременој забрани растурања часописа „Анали Правног факултета у Београду бр. 3“ због објављених чланака на страни 235 и 236 помнуготог часописа др Андрије Гамса: Концепција амандмана — историјски промашај, научно — збрка.

Заступник тужилаштва је у току претреса остао у потпуности при разлозима садржаним у предлогу и решењу о привременој забрани, као и при разлозима садржаним у допуни решења. Предложио је у току претреса да се оснажи решење о привременој забрани и да се изрекне трајна забрана јер се по мишљењу тужилаштва у потпуности стичу разлози предвиђени чланом 52 став 1 тачка 2 Закона о штампи и другим видовима информација.

Заступник издавача професор др Војислав Бакић као главни и одговорни уредник часописа „Анали Правног факултета у Београду бр. 3“ у току претреса изјавио је:

Дискусија на Правном факултету била је организована да служи као научни и стручни прилог општој дискусији о уставним амандманима. Факултетско веће Правног факултета донело је одлуку да се одржи ова јавна дискусија и да се она као јавна и легална објави у посебном броју „Анала Правног факултета у Београду“. Уредништво Анала било је везано оваквом одлуком Факултетског већа. У току дискусије а и касније било је наглашено да ставови и мишљења појединаца нису ставови Правног факултета нити друштвено политичких организација на факултету већ су то слободно изражена мишљења појединаца за које они носе одговорност.

Часопис је намењен научној и стручној јавности, штампа се у веома ограниченом тиражу од 1.500 примерака. Надлежни форуми па и научна јавност очекивали су да чују слободно изражена мишљења у вези амандмана па је разумљиво да су та мишљења различита јер је позив на дискусију захтевао да дискусија не буде формалистичка већ суштинска. Алармантност због које је часопис привремено забрањен на основу чл. 52 става 1 тачке 2 Закона о штампи у конкретном случају по схватању издавача не може да стоји. Дискусије на овом скупу су и то излагање Косте Чавошког „Уставност и право вета“ и излагање проф. др М. Бурића већ су објављене у листу „Студент“ који излази у великом броју па јавно тужилаштво није сматрало да постоји законски основ за забрану, јер овакву забрану није донео. Јавно тужилаштво забрањује часопис „Анали“ наводећи исте те чланке. По мишљењу издавача забрана овог часописа може имати и нежељене последице у погледу будућих дискусија о овим и сличним питањима. Објављивањем излагања не може се приписивати неко друго значење од оног што стварно су излагачи у току дискусије рекли. Не може се дискусија Стевана Ђорђевића гледати изоловано и то први део

његове дискусије од другог дела. Иако се не слажу са његовом дискусијом ипак сматрају да његова дискусија није имала за циљ да омаловажи било кога. На Правном факултету је расправљано у вези амандмана и једногласно је предложено да се подржи избор друга Тита за доживотног Председника Републике тј., да се подржи амандман бр. 36. То је објављено у овом броју Анала чија се забрана тражи. Из ових чињеница јасно се види да излагања Борђевића и других по којим се забрана тражи није било такво да је могло узнемирити јавност на факултету пошто је то јавности и часопису намењено.

Заступник издавача предложно је да се укине решење о привременој забрани и одбије предлог о трајној забрани излагања часописа „Анали Правног факултета“.

Суд је у доказном поступку прочитао решење о привременој забрани „Анала Правног факултета“ и извршио увид у читање чланака објављених у часопису „Анали Правног факултета у Београду“.

Суд је ценио разлоге садржане у предлогу јавног тужилаштва као и разлоге садржане у речи заступника издавача у току претреса па је нашао да у конкретном случају нису се стекли разлози предвиђени чланом 52 ст. 1 тач. 2 Закона о штампи и другим видовима информација и из којих разлога се забрана тражи, а ово са разлога:

Изражена мишљења која су објављена у овом броју Анала не изражавају став факултета, његових органа и друштвено политичких организација на факултету што се јасно види из увода објављеног у почетку овог часописа.

Дискусија на Правном факултету што није спорно била је организована у вези уставних амандмана. Поједини дискусанти због чијих излагања се забрана тражи удаљили су се од теме разговора износећи своја субјективна мишљења не само о аманданима већ и о другим питањима друштвено политичког система. Иступи, излагања и резоновања свих учесника одуђарају по мишљењу суда од зацртаних ставова нашег друштвеног система. Они су у супротности са политиком савеза комуниста и нашег самоуправног друштва.

Суд у вези осуде и ставова због чега се забрана тражи прихвата резоновање, заузето мишљење јавног тужилаштва.

Суд је у току претреса утврдио а што није спорно међу странкама да су дискусије Косте Чавошког, др Ђурића и др Андрије Гамса већ објављиване у листу „Студент“ чија забрана није тражена. Значи јавност је са овим излагањем већ упозната.

Суд сматра да би забраном објављивања излагања оних говорника чија излагања одуђарају од ставова наше друштвене и политичке стварности а због којих се излагања забрана тражи, било ускраћено и онемогућено да се наша научна и друштвено политичка јавност не упозна, сукоби и обрачуна са таквим ставовима.

Слобода стваралаштва, слобода мисли и мисли у научном изражавању дала је могућност да појединци под видом стваралаштва и доприноса научној мисли иступају против оних творевина које је ово друштво позвано да штити и чува.

Суд сматра да су учесници дискусије због којих се забрана тражи, свесни своје одговорности и да баш објављивањем њихових ставова они излазе пред суд јавности која треба да да своје мишљење и да заузме свој став. Необјављивањем ових излагања по мишљењу суда ишло би се само на прећутно заташкивање изражених ставова од чега би ово друштво имало више штете него користи.

Суд је ценио још следеће:

Састанак на Правном факултету је легално организован уз учешће представника друштвено политичких организација. Ради се о научном скупу научних радника којима је ово друштво омогућило и дало услове према степену нашег развоја да слободно развијање научних мисли. Међутим, неспојиво је помишљењу суда схватање да под слободом научне мисли могу се изражавати, толерисати и одобравати схватања оних појединаца

који научну средину користе за своје иступе који не изражавају ставове овога друштва и чије ставове ово друштво не прихвата.

По налажењу суда наше самоуправно друштво је толико снажно, друштвено политички афирмисано, да поједини истопа и иступи појединаца на овом скупу због чега се забрана тражи не могу изазвати узнемирење грађана што би био разлог за забрану објављивања „Анала Правног факултета у Београду“. Ови појединци су отворено рекли своје ставове, изразили своја мишљења и погледе, свесни сигурно своје личне одговорности, па суд сматра да баш објављивањем њихових ставова се даје могућност да научни радници и одговорни фактори заузму свој став и поставе питање личне одговорности. Ради се о научним радницима чија је дужност да васпитавају младе генерације. Ово друштво по налажењу суда има пуно право да постави питање какву и чију идеологију и научну мисао они треба да развијају и преносе младој генерацији.

У овом броју Анала чија се забрана тражи објављени су и ставови дискусаната професора и научних радника, који се не слажу са иступима појединих појединаца због којих се забрана тражи. Суд сматра да баш ова чињеница даје оправдање да се одобри објављивање овог часописа и да могућност јавности а првенствено научним радницима за које је и намењен овај часопис да сазнају не само о заузетим ставовима од стране појединаца због којих се забрана тражи већ да се упознају и о мишљењима дискусаната која мишљења одурађују од ових ставова.

Из свега изложеног суд је нашао да се у конкретном случају нису стекли разлози предвиђени чланом 52 ст. 2 тачке 2 Закона о штампи и другим видовима информације на основу којих се законских прописа забрана тражи. Изражена мишљења не могу по мишљењу суда изазвати узнемирење грађана. Наша јавност је довољно информисана, друштвено оријентисана да поједини ексцеси и заузети ставови не могу изазвати узнемирење већ напротив могу је само још више мобилисати и супроставити таквим мишљењима и ставовима.

На основу свега изложеног суд је одлучио као у изреци решења, с тим што је одлучио да трошкови падну на терет буџетских средстава.

Записничар,  
Џунић Милана

Председник већа — судија,  
Љубомир Радовић, с.р.

## ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

01 — бр. 1326/3

11. 6. 1971. г.

Кж. II. 273/71

Врховни суд Србије у Београду у већу састављеном од судија: Јанковића Војислава, као председника већа, Вујчића Душана и Сератлића Миливоја, као чланова већа и стручног сарадника Радојевић Данице, као записничара, решавајући о жалби Окружног тужноца у Београду, изјављеној на решење Окружног суда у Београду Кр. 64/71 од 20. маја 1971. године, у седници већа одржаној дана 3. јуна 1971. године, донео је

## Р Е Ш Е Њ Е

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ решење Окружног суда у Београду Кр. 64/71 од 20. маја 1971. године тако да гласи:

Забрањује се растурање часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3/мај — јун 1971.

Сви примерци забрањеног часописа одузимају се и имају се уништити путем индустријске прераде.



## О р б а з л о ж е њ е

Првостепеним решењем одбијен је предлог Окружног јавног тужиоца у Београду о забрани растурања наведеног броја „Анали Правног факултета у Београду“.

Против наведеног решења уложио је жалбу Окружни јавни тужилац у Београду због повреде закона и предложио да се првостепено решење преиначи и изрекне забрана растурања наведеног часописа у смислу предлога у жалби.

Врховни суд је размотрио списе и испитао првостепено решење, па је по оцени навода у жалби нашао да је жалба основана. Ово са следећих разлога:

Окружни јавни тужилац у Београду је својим решењем бр. УТ-47/71 од 17. маја 1971. године привремено забранио растурање часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3, година XIX, налазећи да исти садржи написе у којима се износе алармантна тврђења којима се изазива узнемирење грађана. У уводном делу образложења јавни тужилац је навео да се у више написа износе тврђења: о тајним компромисима неовлашћених центара друштвене моћи да решавају о судбини наших народа, о прикривању истине од јавности, о крајњој уставној нестабилности и самовољи појединаца при одлучивању о битним стварима и о њиховој преокупацији да сачувају личну власт и позиције, о могућности неуставног пута друштвених промена и права на побуну против установљеног реда и поретка, о безвредности и безначајности савремених друштвених промена у нашој земљи, о томе како се у нашој земљи манипулише са интересима народа од стране појединаца а према њиховим потребама и интересима, о томе како је Југославија заједница антагонистичких интереса и националних држава, о угрожености Србије и српског народа и потреби да се бори за свој опасно угрожени интегритет и да је дужан да заштити и онај српски народ који живи ван граница Србије, који нема никаквих загарантованих права на национални живот, о потреби ревизије граница углавном свих република, а нарочито Србије.

Поред ових, истиче се у разлозима наведеног решења јавног тужиоца, у неким написима деградира се личност председника Републике у свом политичком значају, вреба и представља у изопаченој светлости, а исто тако чини одговорним за све неуспехе и тешкоће у којима се наша друштвена заједница налази у последње време, те се супротставља његовом поновном и трајном избору за Председника Републике.

За доказ инкриминисаних тврђења Окружни јавни тужилац је цитирао поједине делове из текстова које су написали: Коста Чавошки („Уставност и право вета“), др Михајло Бурић („Смишљене смутње“), др Стеван Борђевић („О избору Председника Републике по амандману XXXVI“) и др Андрија Гамс („Концепције амандмана историјски — промашај, научно — збрка“).

На претресу пред првостепеним судом утврђено је да аутентичност инкриминисаних написа није спорна.

Оцењујући карактер и смисао тврђења изнетих у инкриминисаним написима првостепени суд у разлозима нападнутог решења истиче да се у погледу осуде истих слаже са резонавањем заузетим у предлогу јавног тужиоца, да је слобода стваралаштва и научне мисли дала могућност да појединци под видом стваралаштва и доприноса научној мисли иступају против оних творевина које је ово друштво позвано да штити, да је неспојиво са слободом научне мисли да се могу изражавати, толерисати и одобравати схватања оних појединаца који научну средину користе за своје иступе који не изражавају ставове овог друштва и чије ставове ово друштво не прихвата.

Но и поред овакве оцене инкриминисаних написа и сагледавања њиховог правног значаја, што је и по оцени Врховног суда правилно, прво-

степени суд је нашао да нема места забрани растурања часописа „Анали Правног факултета” у којем су инкриминисани написи објављени налазећи да исти неће довести до узнемирења грађана јер су пре овога већ били објављени у листу „Студент” те да су већ познати грађанима, а забрана овог листа није тражена. Поред овог првостепени суд узима као разлог за одбијање предлога Јавног тужилаштва чињеницу да мишљења изражена у наведеном броју „Анала” не изражавају став Факултета, његових органа и друштвено политичких организација, а што је наведено у уводу часописа. Најзад, разлог за одбијање предлога Јавног тужилаштва лежи, према првостепеном решењу, и у томе што би забраном објављивања ових написа било ускраћено и онемогућено да се наша научна и друштвено-политичка јавност упозна, сукоби и обрачуна са таквим ставовима.

Овакво схватање првостепеног суда погрешно је и у супротности је са смислом прописа чл. 52 ст. 1 т. 2. Закона о штампи, а и са оценом коју је и сам првостепени суд дао о карактеру инкриминисаних написа.

За оцену питања да ли је један штампани текст алармантан и као такав добан да унесе узнемирење међу грађане није од значаја чињеница што је исти раније објављен а забрана није тражена, јер се из ове чињенице не може извући закључак да до узнемирења није дошло и да се токовним објављивањем то узнемирење неће још и повећати.

Ни чињеница да мишљења изражена у инкриминисаном броју „Анала” не изражавају став Факултета, његових органа и друштвено политичких организација нема значаја за доношење правилне одлуке. Да ли ће се забранити растурање једног часописа зависи од тога да ли се у истом износе изопачена и алармантна твђења којима се изазива узнемирење грађана или угрожава јавни ред и мир, а не од тога ко таква твђења износи и чије ставове она представљају. Према томе, лична одговорност аутора написа не искључује примену чл. 52 ст. 1 т. 2 Закона о штампи ако ти написи садрже таква твђења.

Неприхватљиво је и становниште првостепеног суда да би забраном објављивања инкриминисаних написа било ускраћено и онемогућено да се наша научна и друштвено-политичка јавност упозна, сукоби и обрачуна са таквим ставовима те да и са тог разлога нема места забрани. Пре свега и сам првостепени суд правилно налази да су аутори инкриминисаних написа искористили један научни скуп да на њему изнесу своје личне ставове који су уперени против оних творевина које је ово друштво позвано да штити и да је неспојиво са слободом научне мисли изношење таквих ставова од стране аутора инкриминисаних написа. Научници, а и представници друштвено-политичких организација, били су присутни овом скупу и упознати су са овим иступањима, те нису лишени могућности да се сукобе и обрачунају са таквим ставовима. Но то је одвојено питање и оно нема значаја за доношење правилне одлуке нити може искључити примену чл. 52 ст. 1 т. 2. наведеног Закона.

Битно је, према томе, да ли су у инкриминисаним написима изнета твђења која су по своме смислу таква да изазивају узнемирење грађана или угрожавају јавни ред и мир.

Нема сумње да инкриминисани написи садрже таква твђења. По своме смислу она представљају атак на друштвено-политички систем, излажу руглу систем власти, повампирују од наших народа одбачене грађанске теорије, говоре о наводном самовлашћу политичког врха, разбуктавају шовинистичке страсти „бринући се” за будућност Србије итд. С обзиром на карактер часописа „Анали” у коме су ова твђења објављена, и научну установу коју представља, узнемирење грађана имало би не само локалне већ опште југословенске размере.

Уважавајући у свему наводе у жалби Окружног јавног тужиоца, Врховни суд је нашао да је првостепени суд из утврђеног чињеничног стања извео погрешан правни закључак и тако повредио материјални за-

кон својим налажењем да нису испуњени услови за забрану растурања инкриминисаног броја „Анала Правног факултета у Београду“ у смислу чл. 52 са. 1 т. 2. Закона о штампи.

Из наведених разлога Врховни суд је у смислу чл. 357 ЗКП у вези чл. 66 и 60 Закона о штампи одлучио као у диспозитиву овог решења.

Записничар,  
Даница Радојевић, с.р.

Председник већа,  
Војислав Јовановић, с.р

За тачност оправка  
Управитељ судске писарнице  
(потпис нечитак)

М.П.

## САВЕЗНОМ ЈАВНОМ ТУЖИОЦУ

БЕОГРАД

На основу Одлуке Већа Правног факултета у Београду, донете на седници од 29. јуна 1971. године, Уређивачки одбор часописа „Анали Правног факултета у Београду“ доставља Савезном јавном тужиоцу овај поднесак, с молбом да поднесе захтев за заштиту законитости против правоснажног решења Врховног суда СР Србије од 3. јуна 1971. године Кж. II 273/71, које гласи:

„Преиначује се решење Окружног суда у Београду Кр. 64/71 од 20. маја 1971. године, тако да гласи „Забрањује се растурање часописа „Анали Правног факултета у Београду“ бр. 3, мај—јун 1971. Сви примерци забрањеног часописа одузимају се и имају се уништити путем индустријске прераде.

1. — Имајући у виду и све околности које су искрсавале последњих месеци у вези са јавном дискусијом о Нацрту уставних амандмана, одржаном на Правном факултету на три посебна сасанка током месеца марта 1971. године, Факултетско веће као орган самоуправљања овог Факултета упознало се и са правоснажним судским решењем, којим је забрањен последњи број факултетског часописа, и свестрано размотрио све последице ове судске забране. У вишечасовном разматрању, у коме су узели реч многи наставници (24), иако, наравно, с различитим приступима, образложењима, нагласцима појединих момената, уследило је уверење да има основа да Савезни јавни тужилац може поднети захтев за заштиту законитости против наведеног судског решења и то не само због неправилне примене закона већ и ради обезбеђења демократске дискусије у нашој самоуправној социјалистичкој заједници.

2. — Пре свега, по нашем мишљењу, Окружни јавни тужилац и Врховни суд СР Србије нетачно и непотпуно су утврдили чињенично стање, зато што су неосновано игнорисали околности које овај „случај“ чине особеним.

У образложењима њихових решења не придаје се одговарајући значај пуној јавности организовања, вођење и уобличавања дискусије о Нацрту уставних амандмана. Та дискусија вођена је у време и у оквиру прокламоване јавне дискусије. Наш Факултет се, по природи своје функције, ангажовао приликом доношења свих досадашњих устава и значајнијих закона. Стога се и овога пута сматра обавезним да да свој допринос. Дискусија је вођена у присуству унапред позваних представника низа државних органа, јавних служби и друштвених организација у циљу да се изврши дубља анализа уставних амандмана. Учествовало је 34 наставника и сарадника, који су дали своје предлоге и примедбе с намером да помогну законодавним органима у утврђивању коначног текста амандмана.

Суд је занемарио прави карактер и домашај одржане дискусије, односно материјала објављених у посебном броју часописа „Анали Правног факултета у Београду“. Превидевши њену целовитост, Суд је издвојеним посматрањем појединих текстова или њихових делова или реченица нетачно оценио њихов смисао и услед тога извео погрешан закључак.

Неприхватљив је став Суда да је без икаквог значаја чињеница што су два од четири инкриминисана текста претходно објављена у листу „Студент“, који се штампа у великом тиражу, а да Јавни тужилац није тражио забрану тога листа. Ово тим пре што је пренебрегнута чињеница да је дискусија објављена у научном часопису, са веома ограниченим тиражом, намењеним скоро искључиво претплатницима, односно уском кругу научника и стручњака.

3. — Од дискусије која је вођена о уставним амандманима очекивало се и од стране друштвених и политичких форума да не буде само формална, већ суштинска. Учесници су износили искључиво своја лична мишљења, а не ставове било које установе или форума, сходно свом знању, спремности, специјалности подручја којим се баве, научној савести и друштвеној одговорности. Они су критички разматрали многобројна питања. То је и довело до богатства ове дискусије. Поводом извесних излагања било је и опречних мишљења, допуњавања и узајамне критике. Дискусија се водила о најтежим и најосетљивијим питањима из живота нашег социјалистичког друштва и функционисања његовог политичког система. Сходно томе, природно и неизбежно су уследила и третирања и националног питања, са различитим приступима и запажањима. Као саставни део Нацрта уставних амандмана стављених на јавну дискусију разматран је само од једног учесника у дискусији, амандман XXXVI, али са дужним поштовањем личности Председника Републике, а не на начин који овом тексту приписују погрешно и неосновано Тужилац и Суд.

Науке нема, не може бити никаквог дијалога, нити икаквог стваралаштва тамо где се очекује само прихватање ставова изнетих у нацртима појединих законских аката, као што је случај са Нацртом уставних амандмана.

4. — По нашем мишљењу, нетачно је протумачен члан 52. став 1. тачка 2. Закона о штампи и другим видовима информација. Да би наступно случај из тачке 2. став 1. члана 52. поменутог Закона, тј. да би забрана штампане ствари и њено растурање било законито, потребно је по члану 52. став 1. тачка 2. да се у штампи износе изопачене или алармантне вести

или тврђења, да би оне као такве изазвале узнемирење грађана или угрожавале јавни ред и мир.

У нашем случају наведено решење Врховног суда СР Србије утврдило је да је инкриминисаном дискусијом у „Аналима” изазвано узнемирење грађана.

У вези са овако утврђеним правно релевантним садржајем наведене дискусије, решење је пропустило да утврди материјалну садржину наведене дискусије и њену релевантност с обзиром на наведени члан 52. став 1. тачка 2. поменутог Закона и оно што овај пропис захтева за садржину штампане речи из које треба непосредно да произиђе оно што закон забрањује, а то је узнемирење грађана у нашем случају.

Пошто се у инкриминисаним текстовима не налазе ни речи, ни мисли које би представљале лажна или изопачена тврђења закључак Суда да је њима извршено узнемирење грађана правно логички је неприхватљив јер је остао недоказан.

Решењем Врховног суда СР Србије је сасвим једнострано оценило инкриминисану ствар, и појединачно и у целини, насупрот решењу Окружног суда у Београду, услед чега је и могло и морало доћи у положај да ову ствар, не само стварно, него још више правно погрешно оцени и тиме повреди закон.

Насупрот томе, а то је за наш случај и његову правилну оцену од најбитнијег значаја, у икриминисаним текстовима реч је о дискусији која се тичала највиших и најважнијих интереса нашега друштва у датом моменту и дискусанти су по свом знању и савести изнели своје мисли са циљем да са своје стране допринесу да се постављени проблеми, који су били предмет дискусије, што боље реше, на корист самог друштва и државе.

Уzeti такву дискусију, просто *en bloc*, а њу инкриминисати како је то у ствари учинио Врховни суд у свом решењу и стварно и правно је неприхватљиво, па као такво представља несумњиво повреду закона, што наведеном решењу одузима не само садржај и карактер законитости и правилности, него и саме праведности.

С обзиром на овакав извор и разлог дискусије, као и њен садржај, не може се на основу неколико реченица издвојених из целе те дискусије, као што то чини Окружни јавни тужилац и Врховни суд, закључити да постоје оне кривичноправне последице које утврђује Врховни суд, а најмање да она може изазвати узнемирење грађана.

5. — Управо због свега што је напред изнето уследиле су многе негативне последице.

Захваљујући недостајању потпуних и јавних обавештења, па чак и штурим истицањем неких чињеница у вишетиражној штампи неминовно је израстала фама о „политичком случају” и потискивано *право значење* и домаћа одржане дискусије. Исфорсираним и предимензионираним, па чак и драматским, житосањем једног текста као ултранационалистичког стварала се нетачна слика о тобожњем бујању национализма на нашем Факултету. У ствари, готово све што је речено, па чак и од стране оних који су излагали своја гледишта са којима се остали нису саглашавали, јер се закључци нису ни доносили, у суштини је најоштрије супростављање сваком национализму и распиривању међунационалне мржње, противљење свим на-

ционалистичко-шовинистичким екцесима који су свакодневно искрсавали и отежавали политички живот и атмосферу током припрема и доношења уставних амандмана.

Непосредна последица забране нашег часописа јесте спречавање научно-стручне јавности, па и политичких форума, да се у потпуности упознају са оценама, примедбама и предлозима за дефинитиван текст уставних амандмана. С друге стране забраном наведеног броја часописа „Анали” у ствари се онемогућава демократски дијалог о нацрту уставних амандмана. Тиме је научна јавност у великој мери искључена, паралисана и озбиљно погођена јер се онемогућује да својим стваралачким мишљењем и ангажовањем учествује у креирању политичко-правних услова и у стварању услова који треба да омогуће што боље функционисање политичког и правног система, па и да допринесу општем напретку социјализма у нашој земљи. Поред осталог судска забрана погађа и толико пута у јавним иступањима највиших руководиоца СФРЈ и СР Србије наглашаваних начела слободе и демократичности, као ширег ангажовања науке у нашем друштву.

Административно-судске забране су израз неповерења у снагу самоуправљачког социјализма, огромну, реалну, политичку, моралну, интелектуалну, научну итд. надмоћност снага прогреса, демократије, социјализма у целој земљи, а нарочито на нашем Факултету и на Београдском универзитету.

Стицајем прилика, ова забрана први је случај забрањивања научно-стручних часописа у нашој земљи, на Београдском универзитету и на Правном факултету у Београду. Тренутна политичка клима не може оправдати чин којим се, без стварне потребе, угрожава напорима генерација изграбени утлед ове установе. При томе несхватљиво је зашто је суд изричући забрану истовремено од три могућности које предвиђа члан 61. став 4. поменутог Закона изрекао најнеповољнију, може се рећи понижавајућу варијанту, да се одузму сви примерци часописа и униште путем индустријске прераде.

Озбиљно смо забринути и због даљих последица ове забране. Овим се ствара јаз између политике и науке, уносе се елементи неповерења и подозривости, угрожава нормална и интензивна сарадња факултета са државним и друштвеним органима и установама, без потребе и на штету друштвене заједнице. Ово ће се одразити на будуће дискусије о уставним, законодавним и другим питањима.

Све у свему, очевидно је, као што је то, уосталом, запажено и у решењу Окружног суда, да забрана нашег часописа наноси велику штету не само нашем Факултету већ и целом друштву. Отуда ће ова забрана имати супротно дејство од очскиваног и изазваће оно што жели да спречи и онемогући.

6. — Износећи овом приликом и у овом облику само неке моменте у вези са судском забраном броја 3 за 1971. годину часописа „Анали Правног факултета у Београду”, Уређивачки одбор са Већем Правног факултета убеђен је да ће наша јавност, посебно она научно-стручна, па и политичка, са свим разумети праве побуде овог поднеска. Ова забрана која се може сматрати историјским догађајем, не погађа само наш Факултет, већ у одребе-

ној мери и основне тековине и вредности демократског и самоуправљачког социјалистичког друштва Југославије.

Дубоко смо убеђени да ће и Савезни јавни тужилац и судски органи показати пуну меру разумевања и ангажованости у изналажењу правно заснованих путева ка исправном решењу. Као посленици у области права сви подједнако знамо да право остварује своје циљеве не само тиме што омогућује заштиту основних друштвених вредности, већ и исправљањем учињених грешака, отклањањем незаконитости, па и онога што је нецелисходно и истовремено неправедно.

На основу свега напред изложеног молимо Савезног јавног тужиоца да поднесе захтев за заштиту законитости против правоснажног решења Врховног суда СР Србије Кж. II 273/71. од 3. VI 1971. године.

Београд, 15. VII 1971. г.

Са изразима дужног поштовања  
и колегијалним поздравима  
УРЕБИВАЧКИ ОДБОР АНАЛА  
ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА  
У БЕОГРАДУ"

Главни и одговорни уредник, с.р.